

Aan het College van burgemeester en wethouders van Gulpen-Witterm
Postbus 56
6270 AB Gulpen
Email: info@gulpen-witterm.nl

Onderwerp: Advies m.b.t. Geweld hoort nergens thuis. Regiovisie GIA
Zuid-Limburg: Aanpak geweld in afhankelijkheid 2019-2022

Datum: 6 februari 2020

Geacht college,

Als Adviesraad Sociaal Domein van de gemeente Gulpen-Witterm laten wij u hierbij graag ons advies toekomen met betrekking tot de beleidsnotitie Geweld hoort nergens thuis. Regiovisie GIA Zuid-Limburg: Aanpak geweld in afhankelijkheid 2019-2022

De inrichting van het sociale domein is van directe invloed op het welzijn van alle burgers. Zeker wat betreft geweld dat in vele vormen onze maatschappij ontwricht. De wijze waarin we erin slagen gezamenlijk verantwoordelijkheid te dragen voor met name de mensen die door persoonlijke omstandigheden (extra) ondersteuning nodig hebben, bepaalt naar ons inzicht de kwaliteit en vitaliteit van onze samenleving in Gulpen-Witterm.

Regiovisie Geweld hoort nergens thuis

De Adviesraad heeft met belangstelling kennis genomen van de Regiovisie Zuid-Limburg Geweld hoort nergens thuis. Aanpak geweld in afhankelijkheid 2019-2022. De Adviesraad werd tijdens de totstandkoming van dit regionale beleidsplan naar mogelijkheid van betrokken beleidsmedewerkers geïnformeerd. Onder invloed van de regionale regievoering op Zuid-Limburgs niveau was het niet altijd mogelijk de ASD tijdig in het proces te betrekken. Neemt niet weg dat het overleg en de discussie met de portefeuillehouder en beleidsmedewerkers open en constructief verliep.

Algemene indruk

Ondanks het feit dat, gezien de omvang en complexiteit van deze strategische beleidsnotitie, vele man- en vrouwen in de totstandkoming van deze 'regiovisie' gestoken zijn, is de overall-conclusie van de Adviesraad dat in de benaderingswijze van de problematiek nog wel wat te wensen overblijft.

Een benaderingswijze die vooral technisch van aard is en gevoed wordt door klassiek management-denken en het gebruik van een ambtelijke vocabulaire.

In de inleiding wordt aangegeven dat deze visie het 'wat' op de drie programmalijnen (Geweld eerder en beter in beeld; Geweld stoppen en

duurzaam oplossen; Aandacht voor specifieke groepen) structureert. De 'hoe-vraag' probeert men angstvallig te vermijden, omdat die volgens de samenstellers niet in een visie thuishoort. Men probeerde daarom vanuit ambtelijk perspectief *strategisch, tactisch en operationeel* te scheiden. Voor wat het waard is.

Waarneembaar is dat men een serieuze poging gedaan heeft om zoveel mogelijk informatie te vergaren door middel van gesprekken met gemeentelijke beleidsmedewerkers, werk- en klankbordgroepen uit het zorg- en veiligheidsdomein en ketenpartners op het gebied van jeugd, zorg en veiligheid. Deze aanpak is alleszins te prijzen. Neemt niet weg dat we als Adviesraad het een gemis vinden dat de inbreng van ervaringsdeskundige burgers niet aan de orde is gekomen. Daarnaast is de dialoog met de Adviesraden Zuid-Limburg op enig moment in het proces eveneens verzuimd, hetgeen we ten eerste betreuren. Hiermee werd de kans op een wezenlijk verrijkend perspectief, gebaseerd op de maatschappelijk werkelijkheid van de burger, misgelopen.

Tekenend voor de benaderingswijze en de mentale modellen die hieraan ten grondslag liggen, is de pagina *Casussen in beeld*.

De Adviesraad ervaart de gebezigde vocabulaire als zeer depersonaliserend. Ontdaan van de menselijke tragiek in deze tot staccato dossiertaal verworpen *casussen*. Levensverhalen uit de dagelijkse werkelijkheid teruggebracht tot een dossiernummer met als toevoeging 'zeer complex' ervaren wij als zeer onprettig.

Ondanks het voornemen om zich te beperken tot het opstellen van een visie blijkt al gauw dat de wat- en hoe-vragen kris kras door de notitie verspreid opduiken. En te kust en te keur oplossingen en projecten aangedragen en gepromoot worden.

Ambities voor de komende jaren

Het eerst wat opvalt is het gebruik van de woordkeuze die zichtbaar maakt dat sprake is van een wettelijke 'opdracht' en niet van een intrinsieke motivatie om te komen tot een moment van stilstaan, terug- en vooruitkijken met een deugdelijke analyse van voortschrijdende maatschappelijke ontwikkelingen.

Als de afgelopen vijf jaar hard gewerkt is om een sluitende aanpak te realiseren is het wel relevant om kennis te nemen van de huidige stand van zaken. Vermelding dat de ambitie onverkort geldig is, mist nuancering en nieuwe maatschappelijke urgentie.

Wat betreft de landelijke programmalijnen die in deze regiovisie gevolgd worden, doet bij de Adviesraad de vraag op of er in de aanloop van de opstelling van de visie geen gedachten geventileerd zijn die wellicht tot afwijking van deze 'voorgekookte' keuzes zouden hebben kunnen leiden?

Citaat:..... Dit levert een breed document op, rijk aan ambities. Dit maakt een diepere rubricering noodzakelijk, en een vertaling naar operationalisering. Etc.

We zien hier een klassieke management technische benadering van de problematiek: diepere rubricering, operationalisering, plannen, werk verdelen, prioriteren. De Adviesraad mist hier een gedegen regionale analyse om vervolgens op zoek te gaan naar die interventies die in samenhang de grootste

hefboomwerking hebben. Wanneer op basis van de gedachte, dat de centrale ambitie gerealiseerd wordt door de samenwerking te versterken tussen gemeente en ketenpartners, de betreffende hefboom gevonden is, betwijfelen we dat ten eerste. Zeker als het ook nog afgezwakt wordt als stip op de horizon. Wanneer vervolgens de aanname gedaan wordt dat middels de 'doorvertaling' van de centrale ambitie naar een bredere strategie men goed vat heeft op de inhoud (een fruitmand van initiatieven), waarbij doelstellingen en inzet goed op elkaar aansluiten, lijkt de Adviesraad dat hier de wens de vader van de gedachte is. Zolang we op beleidsniveau op cruciale momenten niet tot het inzicht komen dat de belemmering hoofdzakelijk in onszelf zit, zullen we steeds in dezelfde patronen van vergeefse oplossingen zoeken.

Actielijn 1: Eerder en beter in beeld

Samenwerking gemeenten

Wat betreft de versterking van de regie op de aanpak huiselijk geweld en de te maken afspraken over regionale en lokale verantwoordelijkheden, is de Adviesraad vooral benieuwd naar de uitwerking van de lokale verantwoordelijkheden. Wij denken dat deze verantwoordelijkheden beeldender beschreven dienen te worden vanuit het ondersteuningsperspectief van betrokken burgers. Vandaar dat we het college adviseren aan de basis van dit dossier zorg te dragen voor de totstandkoming van een lokaal beleidsplan Geweld hoort nergens thuis geënt op de lokale Beleidsnotitie Sociaal Domein: Iedereen doet mee!

Preventie

De Adviesraad onderschrijft de preventieve aanpak om zo vroeg mogelijk problemen rond huiselijk geweld onder jongeren op te lossen en waar mogelijk zelfs te voorkomen. Daarnaast is het van belang niet uit het oog te verliezen dat er heel vaak een causaal verband bestaat tussen eenzaamheid, armoede, uitsluiting, sociale ongelijkheid, seksdiscriminatie en fysiek of geestelijk geweld.

In dat verband is het van belang nog meer zicht te krijgen op de vindplaatsen van problematiek zoals scholen, buurt-netwerken en wijkverzorging. Naast het betrekken van formele zorgpartners is het van belang om breder en informeler de sociale netwerken van verenigingen, kerken en buurt-netwerken te betrekken. Dit zijn niet alleen plekken waar problemen vaak al vroegtijdig blijken te worden gesignaleerd, het zijn tegelijk ook waardevolle plekken die bij het stimuleren van sociaal welbevinden helpend en probleem-oplossend kunnen werken.

De Adviesraad zou graag zien dat in het kader van preventie wat betreft de jeugdige doelgroepen op gemeentelijk niveau een integrale aanpak gerealiseerd wordt, waarbij een prominente plek ingeruimd wordt voor onderwijs en voorlichting in het primair en voortgezet onderwijs en in tehuizen en instellingen. In de uitvoeringsagenda Gulpen-Wittem zou je de voorgenomen interventies als zodanig kunnen interpreteren. Wellicht dat in de eerder genoemde lokale beleidsnotitie dit een meer prominente plaats zou kunnen krijgen.

Meldcode

Sinds 1 juli 2013 wordt er op basis van wetgeving het werkveld verplicht te werken volgens de wettelijke Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Bij de mededeling dat de meldcode in een nieuwe aangescherpte versie geïmplementeerd en gemonitord dient te worden, rijst de gedachte dat in de afgelopen 7 jaar een eerdere versie onvoldoende door betrokken professionals werd nageleefd. De Adviesraad vraagt zich af in hoeverre een 'aangescherpte' meldcode in de praktijk wel succesvol zou kunnen werken. Zeker als daar de ervaringen bij de implementatie van de Verwijsindex vanaf 2010 in meegenomen zouden worden.

In algemene zin is in het werkveld nationaal en internationaal bekend dat wanneer direct betrokkenen de meerwaarde niet inzien van nut en noodzaak van een digitaal signaleringssysteem, naleving niet plaatsvindt. Implementatie (invliegen van 'overtuigingsdeskundigen' die op hei-dagen professionals die met de voeten in de klei staan proberen te verleiden, overhalen en/of bij wet te dwingen een achter de tekentafel ontworpen signaleringssysteem te 'omarmen') kost handenvol geld. Wellicht dat versterking van het sociale signaleringssysteem op de vindplaatsen van de problematiek uiteindelijk toch succesvoller zou zijn. Waarbij men zich richt op vergroting van de signaalgevoeligheid en verheldering van bewustwording van eigen mentale modellen die belemmerend werken in de interactie met hulp behoevende burgers.

Actielijn 2: Stoppen en duurzaam oplossen

Ketensamenwerking

De Adviesraad onderschrijft ten volle de voorgenomen ketensamenwerking op de vernoemde niveaus. Beschrijving van hetgeen dit betekent, cq. meerwaarde oplevert vanuit het perspectief van de burger zou helpen om op basis van ervaringen van burgers, gewenste verbeteringen en de mogelijkheden om te innoveren in het sociale domein te toetsen.

Actielijn 3: Extra aandacht voor specifieke groepen

De Adviesraad begrijpt de aandacht voor specifieke groepen in de huidige maatschappelijke geweldsspiraal. Neemt niet weg dat zodra je gaat opsommen groepen over het hoofd gezien worden die zeker ook eenzelfde benaderingswijze verdienen. Te denken valt aan de positie van de LHBTI-gemeenschap (lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, transgender- en intersekse personen) en groepen binnen fundamentalistisch religieuze gemeenschappen.

Financiën

Zoals zo vaak ontbreekt het verantwoordelijke beleidsmakers en bestuurders in deze beleidsnotitie niet aan hoogstaande ambities. Zeker ook hier een loffelijk streven. De Adviesraad merkt echter op dat er geen of onvoldoende aanvullende middelen beschikbaar zijn. Vandaar de prioritering, begrijpelijk. Als de voorgenomen initiatieven budgettair neutraal dienen te verlopen, oftewel nieuw voor oud, rijst de vraag of de financiële basis van de uitvoeringsagenda wel solide genoeg is voor een realistische uitvoering?

Prioriteiten Uitvoeringsagenda Zuid-Limburg 2019-2022

De Adviesraad waardeert de inspanning die geleverd is om middels een brede oriëntatie tot een voorlopige keuze van voorgenomen acties te komen. Omdat betrokkenen uitgaan van een dynamisch document dient zich naar ons idee de mogelijkheid aan om alsnog op basis van onze op- en aanmerkingen een aantal zaken zoals aangegeven tegen het licht te houden. Hetgeen wellicht tot andere interventies zou kunnen leiden. Hoopvol in dit verband is dat de uitvoering steeds geëvalueerd en bijgesteld kan worden.

Slim verbinden en samenwerken binnen het sociaal domein van veiligheid en zorg is vanzelfsprekend noodzakelijk. Gedurfde keuzes, onorthodoxe interventies buiten de wettelijke kaders, georganiseerde tegenspraak en inzet van ervaringsdeskundige burgers leidt waar mogelijk tot werkelijk nieuwe inzichten. Enkel in gesprek gaan met belanghebbende ketenpartners die hun bestaande programma's en projecten in de etalage zetten is naar opvatting van de Adviesraad onvoldoende om te komen tot de gewenste innovatie.

Lokale uitvoeringsagenda Gulpen-Wittem

Het is volstrekt begrijpelijk dat in de aanpak en opzet van de bestrijding van huiselijk geweld en kindermishandeling de centrumgemeenten Maastricht, Heerlen en Sittard-Geleen het voortouw nemen en derhalve de invloed van een gemeente als Gulpen-Wittem beperkt is. De Adviesraad is zich daar terdege bewust van. Neemt niet weg dat wij, zoals altijd, zeer kritisch kijken naar de ontwikkelingen in het sociale domein. Zo ook naar de beleidsnotitie die hier voorligt. Ook nu trachten wij vanuit het perspectief van de burgers die via de Adviesraad hun invloed doen gelden een verrijkend perspectief te bieden.

Naar opvatting van de Adviesraad is er alle reden om energie te steken in een lokale beleidsnotitie Geweld hoort nergens thuis die ingebed wordt en aansluiting vindt bij de voorgenomen ontwikkelingen in het sociale domein, beschreven in de beleidsnotitie Sociaal Domein: Iedereen doet mee! De daar benoemde missie en visie op de inrichting van het sociale domein in Gulpen-Wittem vormt ook de basis voor de beleidsnotitie Geweld hoort nergens thuis in Gulpen-Wittem. Op die manier kan werkelijk de kans genomen worden om de besluitvormers inzicht te verschaffen in vragen als: Wat zijn specifieke problemen die in onze gemeente spelen? Welke beoogde acties en/of verbeterpunten worden in dat verband opgepakt? Hoe verhouden deze acties zich tot de huidige ondersteunende infrastructuur? Wat betekent dit voor de verdere doorontwikkeling van het lokale WMO-team, het team Jeugd en het Sociale Domein-team?

Conclusie

Na nogal wat wikken en wegen geeft de Adviesraad Sociaal Domein Gulpen-Wittem met enige terughoudendheid een positief advies betreffende de beleidsnotitie Geweld hoort nergens thuis. Regiovisie GIA Zuid-Limburg: Aanpak geweld in afhankelijkheid 2019-2022.

We stellen voor om na een jaar de ervaringen met de aanpak van het voorgestelde beleid te evalueren, waarbij ook gekeken kan worden naar de invloed van de door de Adviesraad voorgestelde op- en aanmerkingen.

Betrokkenheid

De Adviesraad is meer dan tevreden over de professionele samenwerking met de portefeuillehouder en beleidsmedewerkers als het gaat om onze gezamenlijke inzet voor de inwoners van Gulpen-Wittem.

Zoals in eerdere correspondentie reeds aangegeven, stelt de Adviesraad het op prijs in en bij vervolgtrajecten i.z. het Sociaal Domein pro-actief betrokken te blijven in en bij de invulling en aanpak van de onderscheidene thema's en onderwerpen.

De Adviesraad hecht tot slot eraan om nogmaals te benadrukken dat het sociale domein in haar ogen het oppositie, versus coalitie-denken verre overstijgt en kansen biedt om vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid te werken aan een duurzame inrichting van dit domein in Gulpen-Wittem.

Namens de Adviesraad Sociaal Domein Gulpen-Wittem

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Wiel Botterweck', with a large, sweeping underline.

Wiel Botterweck